

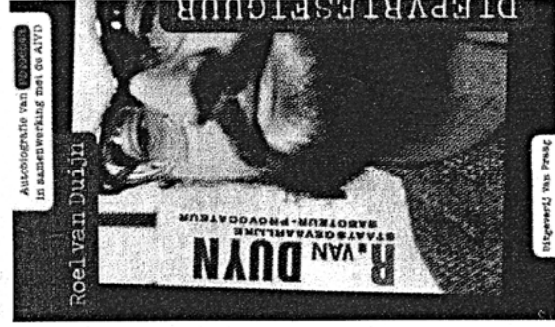

PAM OVER BOEKEN

Max Pam

De staat tegen een

Roel van Duijn, een provo die geen vlieg kwaad deed, werd zijn halve leven bespied door infiltranten. Hij schreef er een schokkend boek over.

Even een kleine waarschuwing vooraf: dit is geen recensie. Daarvoor ken ik de auteur te lang. Zijn naam is Roel van Duijn (1943). Veel mensen kennen hem als anarchist en provo. Ik ken hem vooral als schaker en als vriend. Wij kennen elkaar al zo'n veertig jaar. De eerste keer dat ik hem ontmoette, was 's nachts op straat. Hij kwam van een provovergadering, en ik was ergens naar op weg, al weet ik niet meer waarheen. We raakten aan de praat, ook over

politiek, maar vooral over een gambiet dat Roel had bedacht. Dat gambiet bestond al wat langer, maar onder Nederlandse schakers heet het gewoon het Roel van Duijngambiet. Roel heeft diverse artikelen over zijn gambiet geschreven.

Die nacht kwamen wij terecht bij een vriendin van Roel. Zij bakte een eitje. Die vriendin moet, zo begrijp ik uit het zojuist verschenen *Dieproesfiguur*, Carla zijn geweest. We aten wat en we schaakten, en naar ik meen

vergat Roel de volgende provovergadering. In zijn autobiografie schrijft Van Duijn dat hij op een gegeven moment al zijn schaakboeken in een krat opborg en verstopte. In navolging van de anarchist Kropotkin (1842-1921) besloot Van Duijn zich helemaal aan de Revolutie te wijden. In die houding was nu eenmaal geen plaats meer voor zoiets winderigs als schaken.

Gelukkig heeft Van Duijn zich niet aan Kropotkins stelregel gehouden. Steeds keerde hij terug naar het bord en onlangs schijnt hij zelfs seniorenkampioen van Amsterdam te zijn geworden. Ongetwijfeld

met het Van Duijngambiet. Nog steeds schaken wij zo af en toe. Dan praat Roel mij bij over zijn nieuwe liefde en zijn werk als liefdes(verdriet)-consulent.

Twaalf jaar geleden heeft Roel nog mijn vrouw en mij getrouwd, als ambtenaar van de burgerlijke stand. Roel kwam naar de ceremonie als een ware anarcho-liberaal: in een antracietgrijs pak, met vest en horlogeketting. Het horloge

Roel praat me zo af en toe ook bij over het onderwerp van *Dieproesfiguur*: zijn strijd om al het materiaal boven water te krijgen dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst decennialang over hem heeft verzameld. Die strijd duurt ook alweer jaren, en hoewel de AIVD – zoals de BVD tegenwoordig heet – officieel een punt achter Van Duijns dossier heeft gezet, zou het me niet verbazen als er nog meer jaren van getouwtrek in

Bij Roel van Duijn zou ik zo willen onderduiken, ware het niet dat hij vast eerder wordt gearresteerd dan ik.

en de ketting had hij ongetwijfeld van zijn vader geërfd. In *Dieproesfiguur* staat een aan-doenlijke foto van het gezin Van Duijn – een keurig nette familie uit de middenklasse. Bijna te ontroerend voor woorden is het zinnetje van zijn bezorgde moeder als ze hem belt op het hoogtepunt van de provorellen: "Doe je voorzichtig, lieve jongen." Maar Roel had, geloof ik, meer met zijn vader.

het verschiet liggen. Van Duijn laat niet af, en daar heeft hij volkomen gelijk in.

Voor iemand als Roel van Duijn durf ik mijn hand in het vuur te steken. Ik zou zo bij hem willen onderduiken, ware het niet dat hij vast eerder wordt gearresteerd dan ik. Roel is zijn hele leven nooit anders geweest dan gewelddoos. Hij is ook een democraat in hart en nieren. Aan autoriteiten die

Kabouter

even iets erdoorheen willen jassen, heeft hij een broertje dood. Omgekeerd kunnen veel autoriteiten slecht tegen Van Duijns rechtlijnigheid, want Roel heeft een vaste hand van redeneren, die niet altijd even geschikt is om een waterig compromis te accepteren. Daaraan moet ik toevoegen dat Roel van Duijn altijd de waarheid spreekt.

in 1970 heeft ontvoerd. Toch bleek de BVD meer interesse te hebben voor Van Duijn dan voor zijn ontvoerders. De gedachte dat de veiligheidsdienst de ontvoerders het hand boven het hoofd heeft gehouden, stoelt misschien minder op paranoia dan je in eerste instantie geneigd bent te denken. Het tweede schokkende

Het lijkt me onontkoombaar dat de staat zijn excuses aanbiedt en Van Duijn miljoenen schadevergoeding betaalt.

Liegen komt eenvoudig niet bij hem op; het maakt deel uit van zijn wellicht natieve karakter.

Diepvriesfiguur is de benaming voor iemand die op een lijst staat van te arresteren mensen mocht een vreemde mogelijkheid ons land binnenvallen. Het is nu ook de naam van een schokkend boek. Ten eerste omdat eruit blijkt dat Van Duijn en zijn provobeweging heel lang als staatsgevaarlijk zijn beschouwd, terwijl het groeien van een paar rookbommetjes toch hun meest terroristische daad is geweest. Bijna over de gehele linie was provo geweldloos, en dat kan zeker niet worden gezegd van de rechtse groep die Van Duijn

aspect aan het boek is het pijnlijke getraineer van ministers en veiligheidsdienst dat aan de kaak wordt gesteld. Dat de AIVD er niet happig op is om Van Duijn zijn dossier te overhandigen, valt te begrijpen. Het zal vast zo zijn dat uit privacyoverwegingen nog een enkele naam in het duister dient te blijven, maar het ligt veel meer voor de hand dat de huidige AIVD de stommiteiten van de vroegere BVD wil verhullen. Uit veel van de BVD-stukken die Van Duijn ten slotte toch gepresenteerd kreeg, blijkt zonneklaar dat nogal wat BVD-infiltranten nauwelijks kaas hadden gegeten van de gebeurtenissen waarin ze plotseling verzeild raakten.

De redenen van privacy noch die van staatsveiligheid wegen op tegen het persoonlijke belang van Van Duijn om zijn volledige dossier te mogen inzien. Het gechicaneer van de toenmalige minister van Justitie Donner om openbaring van het Van Duijn-dossier zo veel mogelijk tegen te werken, is te gênant voor woorden. Hoe lang is provoal geleden? Niet-temin heeft de minister zijn AIVD op dit punt verdedigd als een berin haar jong. Daarbij komt nog dat het hele dossier een persoonlijke tragedie is voor Van Duijn, misschien meer dan hijzelf kan toegeven.

Je moet je eens voorstellen! hoe het is om een half leven lang te worden omringd door infiltranten en geheim agenten. Vaak besefje dat niet, of heb je niet meer dan een vaag vermoeden dat iemand informatie over je doorgeeft. Ik vind het een wonder dat Van Duijn onder deze omstandigheden niet in totale paranoia is verzonken. Het is bijna bovenmenselijk dat hij zo'n optimistische en begeesterde man is gebleven.

Had Van Duijn op misdadige wijze de wet overtreden, dan kon je nog vrede hebben met die volpraktijken, maar zoals het in werkelijkheid is gegaan, ligt de misdadigheid vooral bij de overheid. Het lijkt me onontkoombaar dat de Nederlandse staat op een

of andere manier zijn excuses aan Roel van Duijn aanbiedt. Van Duijn trekt weliswaar van Drees, maar hij is nog volop in de running. De excuses zouden hem goed doen en hem misschien verlossen van de obsessie om de BVD-infiltratie tot op de bodem uit te zoeken. Daarnaast moet er natuurlijk een schadevergoeding komen. Hierbij denk ik eerder in miljoenen - Oltmans kreeg zestien miljoen voor heel wat minder - dan aan honderdjes.

Diverse malen beschrijft Van Duijn hoe hij in zijn speurtocht naar zijn dossier op bezoek gaat bij allerlei autoriteiten en dat hij zich dan altijd de koninklijke onderscheiding opspeldt die hij in 2003 kreeg voor zijn leven als oer-democraat. Dat er ook anders tegen Van Duijn wordt aangekeken, is kennelijk nooit tot de Hollandse geheime diensten doorgedrongen. Overigens wees de rechter die Van Duijn in 2010 in het gelijk stelde erop dat men een ridderorde eigenlijk alleen op een jacquet dient te dragen en niet op een trui.

Een klein foutje, maar voor de rest heeft Van Duijn angst-aanjagend vaak gelijk gehad. En dan heb ik niet alleen over de klimaatproblemen en biologisch-dynamisch voedsel. |

Roel van Duijn: 'Diepvriesfiguur'. Van Praag, €19,95. Ook via ako.nl.